Talousvaliokunnalle LAUSUNTO 16.11.2023

HE 26/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta

Lakiehdotuksessa esitetään Energiaviraston perimien verkkomaksujen korottamista 400 000 eurolla vuodessa Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) ylläpitämän sijaintitietopalvelu-toiminnan ylläpitämiseksi. Maksut kerättäisiin sähköverkkoyhtiöiltä. Yhtiöt todennäköisesti veisivät ne asiakashoitoihinsa, joten esitys korottaisi sähkön siirtohintoja Suomessa.

Sijaintitietotopalvelu on Traficomin kehittämä palvelu, jonka tarkoitus on kerätä eri verkkotoimialoja (sähkö, kaukolämpö, vesi, teleliikenne) koskevan infrastruktuurin sijaintitiedot yhdelle alustalle. Traficomin (https://www.traficom.fi/fi/s/sijaintitietopalvelu) mukaan:

”Sijaintitietopalvelu tarjoaa sähköisessä muodossa tiedot kaapeleiden, putkien ja niihin verrattavien aktiivisten verkon osien sijainneista sekä osittain fyysisestä infrastruktuurista. Maanrakennustyötä suunnitteleva ja toteuttava saa Sijaintitietopalvelun kautta yhdestä paikasta tiedot kohteessa mahdollisesti olevan verkkoinfrastruktuurin sijainnista ja muista oleellisista tiedoista sekä mahdollisesta näyttötarpeesta helposti ja tietoturvallisesti”.

Sijaintitietopalvelu perustuu vuonna 2016 säädettyyn lakiin verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä (276/2016). Traficomin ensimmäisten määräysten mukaan toimialojen yritysten olisi tullut toimittaa verkkojensa sijaintitiedot sijaintitietopalveluun vuoden 2021 alusta alkaen. Tämänhetkisen suunnitelman mukaan toiminnan suunnitellaan alkavan 2025 alusta.

Laki verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä on säädetty, ja sijaintitietopalvelun kehittäminen aloitettu, aikana ennen Ukrainan sotaa, jolloin riskiarviot kriittisestä infrastruktuurista olivat aivan erilaisia kuin nyt. Koko sijaintitietopalvelun toiminta-ajatus, jonka mukaan se tarjoaa maanrakennusyhtiöille pääsyyn koko maan kattavaan verkkoinfrastruktuuritietoon, tai tämän infrastruktuurin osia koskevaan tietoon, on kansallisen turvallisuuden vastainen.

Parhaillaan on toimeenpantavana EU:n uusi resilienssidirektiivi (CER), joka edellyttää jäsenmailta ryhtiliikettä kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvien riskien arvioimiseksi ja vähentämiseksi. Energiatoimiala on alusta lähtien kyseenalaistanut keskitetyn sijaintietietopalvelun tarpeellisuuden, koska verkostojen sijaintitiedot ovat saatavilla sijaintikunnista. Myös palvelun tietoturva on herättänyt huolta. Testivaiheessa palvelua on tarkoitus ymmärtääksemme käyttää Suomi.fi -tunnuksilla, mikä tarkoittaa, että kuka tahansa suomalaisen y-tunnuksen omistava yritys saa siihen pääsyn.

Sijaintitietopalvelun kehittäminen maksaa lakiehdotuksen mukaan 1,2 miljoonaa euroa vuodessa. Kehitystyö on aikataulustaan useita vuosia myöhässä, siitä saatava hyöty on kyseenalainen ja sen tuomat turvallisuusriskit ilmeiset. Koska liikenne- ja viestintäministeriö ei ole toimialan toistuvista huolenilmauksista huolimatta hanketta pysäyttänyt, on mielestämme korkea aika, että eduskunta edellyttää ministeriön arvoivan lain 276/2016 tarkoituksenmukaisuuden muuttuneessa turvallisuustilanteessa, ja keskeyttää siihen saakka viranomaisten rahankeruun sijaintietopalvelun kehittämiseen.

Kunnioittavasti,
Toivo Hurme
Toiminnanjohtaja